

Nyhed fra Aalborg Universitet:

Forskere påviser behov for kursskifte i sag om radioaktivt affald

Spørgeundersøgelse blandt borgere i lokalområder, der potentielt skal huse depot med radioaktivt affald, afslører blandt andet mistillid til myndighedernes information og sagsbehandling. Det Danske Center for Miljøvurdering ved Aalborg Universitet, som står bag undersøgelsen, foreslår derfor en række konkrete tiltag, som kan genskabe tilliden og bidrage til at finde en fælles og holdbar løsning.

767 personer har svaret på spørgeundersøgelsen, som blev gennemført i august. 77 procent af besvarelserne kommer fra borgere bosiddende i de seks områder (Bornholm, Kerteminde, Lolland, Roskilde, Skive og Struer), der er udset som mulige deponeringssteder for det radioaktive affald fra nukleare forsøg på forskningscentret Risø. Specielt fra Skive og Bornholm, hvor debatten har været ekstra intens, har mange borgere deltaget i undersøgelsen.

Professor Lone Kørnøv, som er leder af Det Danske Center for Miljøvurdering, understreger, at det er de kritiske røster, der kommer til orde i undersøgelsen, fordi den netop har sigtet mod at kortlægge holdningerne hos de mest berørte:

- Resultaterne viser, at processen indtil nu ikke har kunnet skabe den dialog og tillid, der er nødvendig for at samarbejde om at finde en fælles og holdbar løsning. Men svarene giver også grundlag for en række konstruktive forslag til den videre proces. Vi tror på, at hårdknuden kan løsnes, hvis man griber processen og vurderingerne anderledes an, siger Lone Kørnøv.

Ikke tillid til information

Svarene fra borgerne viser, at de kun i meget beskedent omfang har fået deres viden om det radioaktive affald og depoterne fra myndighedernes og rådgivernes tekniske baggrundsrapporter. Desuden er borgerne meget skeptiske over for den information, der bliver sendt ud. Forskerne opfordrer derfor til øget brug af ikke-teknisk kommunikation, som borgerne bedre kan bruge. Borgerne skal have klar besked om, hvad der bliver undersøgt, hvad der er besluttet og ikke besluttet, hvad de kan have indflydelse på og hvordan processen bliver.

- Undersøgelsen viser en kritisk lav tillid til information fra nationale myndigheder. Op mod en fjerdedel har slet ingen tillid til kvaliteten af information fra Sundhedsministeriet og Miljøministeriet, og 65 procent af de adspurgte tror, at myndighederne ikke kan eller vil udlevere information. Det er således deres opfattelse, at information skjules for offentligheden, og det kan være med til at skabe en negativ spiral i forhold til dialog og proces, mener Lone Kørnøv.

Spørgeundersøgelsen viser, at borgerne har større tillid til information fra borgergrupper i lokalområderne og interesseorganisationer som fx Danmarks Naturfredningsforening. Der er også større tillid til lokale myndigheder og politikere, og derfor opfordrer forskerne til tættere samarbejde mellem lokale og nationale aktører.

Svært at gennemskue alternativer

Svarene i spørgeundersøgelsen viser, at borgerne har svært ved at gennemskue de alternativer, der er i spil. Deponering af det radioaktive affald ved nedgravning i de seks lokalområder er én af flere muligheder, og derfor er det genstand for den strategiske miljøvurdering. Men der er andre løsninger, som at håndtere særligt radioaktivt materiale i udlandet eller at etablere et mellemlager. Det går blot i visse tilfælde hen over hovedet på borgerne, som blander tingene sammen - eller tror, løbet er kørt:

- Så vi anbefaler, at der ikke træffes beslutning, før der ligger et samlet beslutningsgrundlag, hvor mulighederne kan sammenholdes og vurderes ud fra samme kriterier. Det vil øge gennemsigtigheden – og potentielt tilliden, vurderer Lone Kørnøv.

Forskerne anbefaler også at inddrage internationale og uafhængige eksperter.

- Hvis udpegelsen og opdraget er accepteret af andre aktører, kan uafhængige eksperter være med til at sikre den bedst mulige kvalitet af og tillid til beslutningsgrundlaget, siger Lone Kørnøv.

Andre bekymringer end miljø og sundhed

Borgernes bekymringer er både blevet udtrykt i spørgeskemaundersøgelsen, ved borgermøder i foråret og i skriftlige høringssvar. Borgerne er som forventet bekymrede for forurening af grundvandet og de sundhedsmæssige risici ved kræft og stråling. Men endnu flere giver udtryk for bekymring over de sociale og økonomiske konsekvenser, som et radioaktivt affaldsdepot fx kan have for turisme og fraflytning – konsekvenser som ofte ikke er så fremtrædende i miljøvurderinger herhjemme.

- Miljøvurderingen bør tage de bekymringer, som er fremherskende blandt borgerne i betragtning, så de bliver tilstrækkeligt belyst og indgår i beslutningsprocessen som en del af de væsentlige konsekvenser forklarer Lone Kørnøv.

Alles ansvar – også borgernes

Mange af anbefalingerne fra forskerne lægger op til fornyet handling og større omtanke fra nationale myndigheder. Men der er også behov for, at borgerne og deres repræsentanter gør sig umage.

Undersøgelsen indikerer at nogle borgere frasiger sig en del af ansvaret i for processen med at finde en løsning. Det er ligeledes vigtigt at borgere og lokale politikere påtager sig at gå konstruktivt ind i samarbejdet om at finde en løsning på et bredt samfundsrelateret problem.

Anbefalinger i punktform

Anbefaling 1: Muliggør sammenligning af alternativer

Anbefaling 2: Øg brugen af ikke-teknisk kommunikation

Anbefaling 3: Tillid til nationale aktører skal (gen)opbygges

- a. Vær tydelig og gennemsigtig
- b. Brug internationale og uafhængige eksperter
- c. Alle bør samarbejde om at løse problemet

Anbefaling 4: Vurderinger skal tage borgernes bekymringer i betragtning

- a. Sociale og socioøkonomiske konsekvenser skal med
- b. Anerkend og tag hensyn til at borgernes risikoforståelse er anderledes end eksperters

Yderligere oplysninger

Rapporten med resultater og anbefalinger vedr. spørgeundersøgelsen til borgere i de berørte områder om et potentielt depot for radioaktivt affald kan downloades her (www.dcea.dk).

Forfattere: Lone Kørnøv, Sanne Vammen Larsen, Sara Bjørn Aaen, Ivar Lyhne og Helle Nielsen.

AALBORG UNIVERSITET

Det Danske Center for Miljøvurdering (DCEA)

Det Danske Center for Miljøvurdering (DCEA) er en del af Institut for Planlægning på Aalborg Universitet. DCEA driver uafhængig og kritisk forskning med et stærkt fokus på engagement med myndigheder, virksomheder og det omkringliggende samfund. DCEA blev etableret i 2010 og består i dag af 20 danske og internationale forskere, der alle beskæftiger sig med forskellige grene af konsekvensvurderinger.

Kontakt

- Professor Lone Kørnøv, leder af Det Danske Center for Miljøvurdering, telefon 2310 4448.
- Lektor Sanne Vammen Larsen, Det Danske Center for Miljøvurdering, telefon 99403653
- Videnskabsjournalist Carsten Nielsen, Aalborg Universitet, mobil 2340 6554